

A jövő nemzedék.

Irta . Bárdos Artur.

Mit tagadjam, szép cím. Jó patriarchális hangzásu. A napilapok szokták már néhány évtized óta ilyen és hasonló címek alatt a színiiskolai vizsgákat elintézni. Eme néhány évtized óta bizony megváltozott sok minden, csak a színiiskolai vizsgákról szóló beszámoló cikkekcskék frazeológiája és maguk a vizsgák nem. Jött és elviharzott azóta sok minden, forradalmak, irányok, naturalizmus, szimbolizmus és miegyéb, amit a nyughataflan külföldből kiforrott, de a színiiskolának és különösen a legszámbevehetőbbnek, a színiakadémiának a dolgában a legklasszikusabb nyugalom állapotában maradt meg minden.

Hiszen a napilapok dolga rendben van. A külpolitika bonyodalmainak szempontjából csakugyan nem bir különösebb fontossággal, hogy mit csinálnak a színiakadémián. Csak-hogy ezzel a színiakadémia és a „jövő nemzedék“ ügye, továbbá egy állami intézmény és ennek nyilvános ellenőrzése még nem nyert elintézését. Ha csakugyan a jövő nemzedékről van itt szó, akkor érdemes volna a jövővel és nemzedékével kissé foglalkozni. A színiakadémiának a jövővel való eme szép kapcsolata alapján talán azt is megfontolóra lehetne venni, hogy hát tulajdonképen mit is ad a színiakadémia a jövőnek?

A színiakadémia egy minapi vizsgaelőadásán „A kintornás család“ című népszínművet adták elő a növendékek. Mindenesetre bizonyos érett megfontolást, sőt évtizedek megfontolását árulja el ennek a darabnak a kiválasztása, bizonyos, hogy „A kintornás család“ előadásával a forradalmiság vádját sem vonta magára az akadémia; csak éppen ennek az előadásnak a jövővel való összefüggése iránt lehetünk kétségben. Nem hiszem ugyanis, hogy „A kintornás család“ a jövő zenéjét szólatná meg a színiakadémián. De helyes, fogadjuk el tétel gyanánt, hogy ma még kell a népszínművet tanítani, hát stílus-példa gyanánt vették elő a szóbanforgó népszínművet. Ez az előadás azonban nem magában álló jelenség,

hanem tipikus a színiakadémia egész vizsgálati repertoárjára.

Ha figyelemmel kísérjük ezt a repertoárt, nemcsak a jövőnek, de még a jelennek való darabokat sem találunk rajta. Csupa Ohnet, Feuillet, Dumas, Musset, Szigeti, Szigligeti stb. A félmultnak félértékű, nagyobbbrészt félértékű és rövid életű darabjai. Több évvel ezelőtt még meg volt a mentségük: az, hogy a vidéken még itt-ott játszották őket. A növendékek nagyobbbrészt vidékre kerülvén, szükségük volt állandó készletre, vagy mint mondani szokták: repertoárra ezekből a darabokból. Ma már megállapítható, hogy a vidéken is már alig van szükség azokra a darabokra, melyeket a színiakadémia pártfogol. Jó volna erről egy statisztikát megnézni. Itt valószínűleg csak egy káros beidegzettségéről van szó. A professzorok nem tudják elképzelni, hogy más szerepeken is lehet színészetet tanulni, mint amelyeken ők tanulták.

Mindez pedig, ha már egyszer komolyan is akarunk beszélni a mindig „kedves“ és „elmélyedő“ és „tehetséges“ (ezt az utóbbi jelzőt melleleg a magyar színészyagról teljes joggal lehet legtöbbször elmondani) növendékek nevelési ügyéről, mindez nem mellékes dolog. A repertoár természetesen a játék stílusát is diktálja. De a színiakadémia egész nevelési rendszerét és szándékait is jellemzi. Megvilágítja a növendékek kulturáját is. A munkaprogramm alig enged időt arra, hogy a növendékek mással foglalkozzanak, mint a vizsgákra kitűzött darabokkal. Már most mivel foglalkoznak, miről gondolkoznak, ami értelmi fejlődésüket elősegítheti és ma már tudjuk, hogy a színészen a kulturális lény a legfontosabb. „A kintornás család“-ról, „A kaméliás hölgy“-ről, vagy legjobb esetben a „Nagy mamá“-ról, . . . ? Az elméleti órákon irodalomtörténetet tanítanak, de a ma irodalmával és fejlesztő színészi problémáival nem igen foglalkoznak. A stílus finomabb feladatairól már egyáltalában nem lehet szó.

Nem színészpédagógiai értekezésről van szó ebben a keretben, mindössze rá akartunk mutatni egy napirenden levő dolog ellenőrzettségére. Természetes, hogy nem a színiakadémia vizsgaelőadásaitól várjuk a színpad

forradalmát. De a nemrég elhalványodott értékei helyett legalább a tegnap és a ma pozitívabb értékeit szeretnők látni a színiakadémia programján. Nem kell föltétlenül Wedekinddel és D'Annunzióval foglalkozni, de például Ibsen már a tegnapnak és Maeterlinck mának már nem problematikus értéke. És ha állandó repertoár kell, hát ott van a nem muló értékek között Shakspeare, Moliere, Sofokles és ismét: Shakspeare. Ez az utóbbi úgynevezett „szerepeket“ is irt tudvalevően, igen nagy számban és igen tanulságosakat. A vele való foglalkozás olyan szeretete a multnak, mely a jövőnek is hasznos.

Messzi alattam zúgnak az életforrások.

Irtá : H. Halmy István.

Messzi alattam zúgnak az életforrások, engem a Végtelen csönd vizei visznek, mesélőn altatva el tévedt lelkemet s messzi alattam zúgnak az életforrások.

Az álomom csöndes, mint nagy vizek hajósáé, kit hajója roncsai rengve ringatnak halott álmok sírján, korall-erdők alatt. Az álomom csöndes, mint nagy vizek hajósáé.

És minden olyan mélyen, mélyen alattam van: gyűlölség, szeretet, asszony, erény, vétek, lelkemben bús, hunyó emlék-lángok égnek és minden olyan mélyen, mélyen alattam van.

Holt-kékre dermedten fekszem némán, hidegen, üveges szememnek nincsen több könnye már panasz sápadt ajkamhoz útat nem talál; holt-kékre dermedten fekszem, némán, hidegen.

Csak néha, ha egy mélybe hulló vágy felsikolt bűg fel a szívem, mint egy ódon vár éjféli órán, ha benne kísértet jár, mikor egy mélybe hulló, haló vágy felsikolt.

Zangwill.

Irtá : Munkácsy Sándor.

Előttem áll a képe. Némán is beszédes arckép ez, és aki megnézi, nem felejt el soha. Egy öregedő úr néz szemközt a nézővel. Az arca hosszúkás, teljesen borotvált, nem zsidó arc. Göndör hajfürtjeit már behintette ezüstporával az öszülés. Jellemző cvikkerén át zöldes tűzekben csillognak a szemei. Valami különös van a nézésében.

Ki ez a Zangwill? Lehet-e kérdezni ezt? Carlyle az ilyen embert nevezi „élő monumentum“-nak. Mindenki emlegeti. Hogy ki, azt mindenki tudja. Alakja, neve, műve benne él a közfudatban. A zsúrokon, kaszinókban, társaságokban szinte közmondásossá vált elmondani, hogy ő a mai zsidóság legnagyobb írója. Hogy azelőtt szegény tanító, majd zsurnaliszta volt. Hogy a zsidó kulturtörténet igen alapos ismerője, ki a világraszóló „Jewish Encyclopedia“ egyik legtudósabb munkatársa volt. Hogy előbb cionista volt, majd a „Jewish Territoal Association“ tagja lett, vagyis itoista. Hogy (és nem-e ez a leglényegesebb benne?) tudását és életismeretét novellákban kristályosította ki. Csak novellákban, de leglelkéből való novellákban, mert a drámái is csak dramatizált novellák, amelyek csak dialogizáltságukkal különböznek a többi novelláitól, amelyek nevét, nemcsak hazájában, az angolok közt, hanem az egész kontinensen, sőt Amerikában is és az egész világon divatossá tették.

Ismerem a novelláit összevissza. Ott állnak a könyvtáramban csinos kötésű könyvekbe fűzve. „Children of the Ghetto“, „The dreamers of the Ghetto“, „The King of the Shnorrrers“, „Merely Mary. Ann“, „The War God...“ ezek a címeik. Majdnem mind zsidó életből vett történet. Az irodalomtörténetben a legtöbbnek a gettó-novellák közt van a helye, aminő Heine „Der Rabbi von Bacharach“-ja, aminőket Lipót Kompert, Phöbus Phillipson, Lewanda és Bogrow írtak. Az egyik novellás könyvében bús történeteket mesél a gettó gyermekeiről, kik kikerülnek a nagyvilágba. A másikban a gettó álmodozóiról regél, a zsidóság nagy történeti